

Bitkiler ve Bitkisel Maddelerin İncelenmesi

Astragalus (*Astragalus membranaceus* (Fisch. ex Link) Bunge.)

Anabileşenler

Kökler

Amino asitler

Flavonoidler

Koumarinler

Mineral maddeler

Polisakkaridler (astragal, astraglukan gibi)

Triterpenik saponinler (astragalosid I-X, izoastragalosid I-IV)

Etki

- Bağışıklık sistemini uyarıcı/kuvvetlendirici
- İdrar söktürücü
- Kardiotonik
- Kan basıncını düşürücü
- Tonik

- Bağışıklığa etkisi Th1/Th2-hücrelerinin görevini ve sitokin salgılanmasını değiştirmesiyle ilgilidir. İnterferon salgılanmasını, IgA ve IgG miktarını da artırır.
- Bazı protozoa (*Eimeria tenella*) ve bakterilerin (*Bacteroides* türleri, *Escherichis coli*, *Mycoplasma gallisepticum* gibi) yol açtıkları hastalıklarda vücut direncini artırır.

Kullanılma/Doz

- Bağışıklık yetmezliği
- Bağışıklığın uyarılması/güçlendirilmesi
- Böbrek hastalığı
- Kalp kası yetmezliği
- Kanser
- Kronik enfeksiyonlar

- Küçük hayvanlar
  - Kuru kök: 50-400 mg/kg
  - Tentür (%25-35 etilalkolde 1:2-1:3): 0.1-0.2 ml/kg
  - Dekoksiyon (5-30 g/bardak su): 1/2-1/4 bardak/10 kg
- İnsanlarda kuru bitki günde 3 kez 3-10 g miktarlarda kullanılır.

Etkileşme

- Pıhtılaşmayı engelleyici maddelerle birlikte kullanıldığında tehlikeli etkileşme yapabilir.
- Bağışıklık sistemini baskılayan maddelerle (azatiyoprin, siklofosamid, siklosporin gibi) birlikte kullanılmamalıdır.

Asya Ginseng (*Panax ginseng* C.A.Meyer)

Diğer isimler:

Çin-Kore ginsengi, Asya ginsengi.

Aile:

Duvarsarmaşıgıgiller (*Araliaceae*).

Tanım:

Kazık köklü, çok yıllık, otsu bitkidir.

Dağılım:

Daha ziyade Çin ve Kore'de yetişir; Japonya, Rusya gibi ülkelerde de rastlanır.

Kullanılan kısım

- Kökler (Radix ginseng)
- Kökler dallanmış olup, insana benzer yapıdadır; bu sebeple “bitki adam” diye de bilinir.
- Kökleri ilkbahar ve sonbaharda toplanır; yan köklerden temizlenir; kaynar suda 1-2 dk süreyle tutulur; kurutulduktan sonra 10-15 sm çapında parçalar halinde kullanılır.
- Asya ginseng kökü kırmızı, Amerikan ginseng kökü beyaz-sarı renktedir.

Anabileşenler

- Glikanlar (panaksan A-E)
- Hormonal etkili maddeler
- Triterpenoik saponinler (30'dan fazla sayıda, ginsenosid, panaksosid, dammaran saponinler diye de bilinir; bitki çeşidine göre %1.5-12).
- Aglikonları başlıca oleanolik asit, panaksodiol (ginsenosid Ra_{1-3} , Rb_{1-3} , Rc_{1-2} , Rd , Rd_2 , Rg_3 , Rh_2 gibi) ve panaksotriol (ginsenosid Re_{2-3} , Rf , Rg_{1-2} , $R_{20-gluko-f}$, Rh_1 gibi).
- Vitaminler (tiamin, riboflavin, ergokalsiferol gibi)
- Uçucu yağ (%0.05)

Etki

- Ginseng iki etkisiyle dikkat çeker
- Çeşitli zararlı etkenlere (stres de dahil) karşı vücudun savunma sisteminin oluşturduğu uyum sağlayıcı/artırıcı etki (adaptojenik etki)
- Fiziksel ve ruhsal verimi artırıcı etki
- Maddenin farmakolojik etkileri ön plandadır.
- Metabolik olarak şeker ve yağ metabolizmasını etkiler; kan şekerini ve kolesterolü düşürür.
- Kan basıncını düşürür.
- Mide koruyucu etkisi vardır.
- Enfeksiyonlar ve zehirlere karşı koruyucu (özellikle karaciğeri) etkilidir.
- Cinsel isteği/gücü artırır.

- Bağışıklığı uyarır, genel direnci artırır.
- Ginseng özütlerinin (20 mg ve 100 mg) günde 2 kez 8 hafta süreyle kullanılması fagositler, T3- ve T4-lenfositler ile doğal katil hücrelerin sayısı, T4:T8 oranı önemli ölçüde artar.
- Kan şekerini düşürücü etkisi (Tip II şeker hastalığı) saponinler ve polisakkaridlerle ilgilidir.
- İnsülin reseptörlerinin sayısını artırması,
- Glukokortikoid reseptörlerinin sayısını azaltması,
- Karaciğerde glikoz kullanımını (glikoz-6-fosfat dehidrojenaz, fosforilaz-a, fosfofrüktokinaz etkinliğinde artış sonucu) artırması şeker hastalığında iyileştirici etkisinden sorumludur.
- Kan basıncını düşürücü etkisi fazla miktarlarda (kökü 4500 mg gibi) kullanıldığında belirgindir.
- Sistolik kan basıncında düşme 24 saatte belirgin hale gelir.
- Diastolik basınçtaki düşüş daha azdır.
- Yapısındaki 17β-hidroksisteroidal saponin glikozidlerinden dolayı MSS'ni doğrudan uyarır.
- 1200 mg miktarda canlanmaya sebep olur, halsizliği giderir, ruhsal ve fiziki durumu düzeltir, iş verimini artırır; bu etkileri özellikle gece çalışanlarda (hastane personeli gibi) çok belirgindir.
- Vitamin ve mineral maddelerle birlikte kullanıldığında 80 mg gibi küçük miktarlarda bile etkilidir.

- Ginsegdeki saponinler adrenal bezlerden adrenalini saliverilmesini azaltır, kortizol ve diğer kortikosteroidlerin saliverilmesini artırır.
- Adrenal kabuğu hipotalamus veya hipofiz aracılığında etkiler; yani, önce kortikotropin saliverilmesine, sonra kortizol saliverilmesine yol açar.
- Son etkileri uyum sağlayıcı etkisinin esasını oluşturur.
- Yukarıdaki etkileri sebebiyle ginseng çoğu kez uyum sağlayıcı-hafızayı kuvvetlendirici olarak sınıflandırılır; zira, gergilim vb zararlı etmenlere uyumu (hipotalamus-hipofiz-adrenal bez sistemini uyarıcı etki), herhangi bir işe yoğunlaşmayı kolaylaştırır, zihni canlanma yapar.
- Özellikle beyin ve koroner damarlarını gevşetir ve kan akımını artırır.

- Ginseng doku/organlarda yükseltgenmeyi önleyicidir; buna hem ginsenoidler hem de flavonoidler aracılık eder.
- Özellikle akciğer damarlar endotellerinde koruyucu etki oluşturur.
- Ginseng erkeklerde sperma sayısını artırır; iktidarsızlıkta yararlıdır.
- Ginsenosidler kanda prolaktin seviyesini düşürür ve cinsel isteği artırır.
- Sertleşme sorunu olanlarda 600 mg ginseng bu durumu giderir ve cinsel isteği artırır.

Kullanılma/Doz

- Genel tonik
- Yorgunluk/halsizlik/güçsüzlük giderici
- Atletik verimi/fiziksel kapasiteyi artırıcı
- Bir işe yoğunlaşmayı artırıcı
- Cinsel gücü artırıcı
- Fiziki ve ruhsal durumu düzeltici
- Uyum sağlayıcı
- Yaşlanmayı geciktirici
- Soğuk algınlığı
- Öksürük

- Romatizma
- Damla hastalığı
- Baş, boyun, sırt ağrısı gibi rahatsızlıklar
- Küçük hayvanlar
- Kuru bitki: 25-300 mg/kg (2-3'e bölünerek)
- Tentür (%30 etilalkolde 1:2-1:3): 0.05-0.15 ml/kg
- İnfüzyon (2.5-10 g/bardak su): 1/2-1/4 bardak/10 kg
- Kurutulmuş ginseng kökü belirtilen durumlarda tercihen sabahleyin insanlarda 500-2000 mg/gün dozlarda verilir.
- Dekoksiyon şeklinde (bir bardak suya 1-2 g konularak 10 dk kaynatılır) günde 3 kez içilir.

İstenmeyen etki/Uyarı

- Uyku bozukluğu
- Baş ağrısı
- Kan basıncında dalgalanma
- Anoreksi
- Deride dökülmeler
- Vajinal kanama
- Şeker hastalığı, akut hastalığı ve kalp-damar rahatsızlığı olanlarda dikkatle kullanılmalıdır.
- Hormon-benzeri etkisi sebebiyle, ginseng kullanılması 3 aydan fazla sürmemelidir.
- Bu maddeyi kullananlarda “ginseng-suistimali sendromu” tanımlanmıştır; bunlarda kan basıncında düşme, sinirlilik, uykusuzluk, kendini iyi hissetme, saldırganlık hali ve deride dökülmeler tanımlanmıştır.
- Gebeler ve emzirenlerde dikkatle kullanılmalıdır.

Etkileşme

- Kafein vb maddeler veya bunları içeren içecekler (çay, kahve, kola gibi),
- Kortikosteroidler,
- Psikotrop maddeler,
- Pıhtılaşmayı etkileyen maddelerle birlikte dikkatle kullanılmalıdır.

Not

- Yukarıda söylenenlerin çoğunu Amerikan ginsengi için de geçerlidir. Yalnız, Amerikan ginsengi daha ziyade sindirim sistemi rahatsızlıklarında kullanılır.

Ateşotu (*Tanacetum parthenium* (L.) Schultz Bip.)

Dağılım:

Avrupa, Balkan ülkeleri ve Amerika'da yaygın şekilde rastlanır. Trakya, Doğu ve Kuzey Anadolu'da da yetişir.

Kullanılan kısım

Yapraklar

Anabileşenler

Yapraklar

Flavonoidler

Melatonin (2 mg/kg)

Monoterpenler

Poliasetilenler

Seskuiterpen laktonlar (%0.9'a kadar parthenolid)

Uçucu yağ (krisantenilasetat gibi)

Etki

- Antihistaminik
- Antelmintik
- Gaz söktürücü
- Tonik
- Uyarıcı
- Yangı önleyici
- Damar düz kasları
- PG sentezi
- Trombositlerin kümeleşmesi
- Serotonin salıverilmesi
- Makrofajların görevini etkiler
- Ağrının algılanmasını önler

Kullanılma/Doz

- Alerji
- Baş ağrısı ve migrenin önlenmesi
- Eklem ağrısı
- Hafif sindirim sistemi bozuklukları
- Papillom

- Küçük hayvanlar
  - Kuru bitki: 12.5-200 mg/kg (2-3'e bölünerek)
  - Tentür (%60 etilalkolde 1:2-1:3): 0.05-0.1 ml/kg (2-3'e bölünerek)
  - İnfüzyon (5-30 g/bardak su): 1/2-1/4 bardak/10 kg (3'e bölünerek)
- İnsanlarda özütü 50-100 mg miktarlarda kullanılır.

İstenmeyen etki/Uyarı

- Ağızda yara/ülser
- Karında gaz toplanması
- Kalpte çarpıntı
- Bulantı
- Peklik
- Sürgün
- Regil akıntısında artış
- Deri döküntüleri
- Temas dermatiti
- Gebelerde (uterus hareketlerini artırması sebebi ile) ve alerjisi olanlarda kullanılmamalıdır.

Etkileşme

- Trombositlere olan etkisi sebebiyle, pıhtılaşmayı önleyen maddelerle (koumarin gibi) tehlikeli etkileşmeler yapabilir.

Atkestanesi (*Aesculus hippocastanum* L.)

Kullanılan kısım

Çiçekler (Flores hippocastani)
Gövde kabuğu (Cortex hippocastani)
Tohumlar (Semen hippocastani)
Yapraklar (Folia hippocastani)

Kabuklar genellikle 3 yaşındaki genç dallardan alınır.

Tohumlar Eylül-Ekim ayları arasında tamamen olgunlaştıkları zaman toplanır; güneş veya fırında kurutulur.

Anabileşenler

Tohumlar

- Acı maddeler
- Enzimler (amilaz, eskulinaz gibi)
- Flavonoidler (kaempferol, kuersetin gibi)
- Nişasta (%3-8)
- Purin türevleri (adenin, adenosin, guanin, urik asit)
- Şekerler (glikoz, mannoz, sakkaroz)
- Tanenler
- Triterpenoik saponinler (%5-15; aescin, barrintogenol, protoessigenol gibi)
- Sabit yağ

Meyve kabukları

- Glikozid (aeskulin, fraksin gibi)
- Tanen

Etki

- Farmakolojik yönden etkin kısmını başlıca triterpenik saponinler oluşturur.
- Ateşi düşürür
- Damarları (özellikle venalar) güçlendirir ve geçirgenliğini azaltır
- Damarlara olan etkisi ile ödem şekillenmesini geriletir ve önler
- Hafif idrar söktürücü etki oluşturur
- Kolesterolu düşürür
- Trombositlerin etkisini önler

Kullanılma/Doz

- Veteriner hekimlikte atlarda amfizemde kullanılır; atlara bu amaçla kabukları çıkarılmış tohumları günde 80-300 g verilebilir.
- Atlarda flebit gibi durumlarda alkolik özütü kuru esasa göre 50-150 mg miktarlarda kullanılır.
- At, sığır, koyun, keçi, domuz, tavşan, kanatlı gibi hayvanlarda atkestanesi tohumundan hazırlanan ve 8 etkin maddeyi içeren %1.2 tentürü (183 g ham madde/1L alkol; son ürün %0.22 atkestanesi tohumuna eşit) deri yoluyla yara iyileşmesini desteklemek için kullanılır; bunun günlük dozu 0.44 g'dır; bu 5.28 mg tentüre ve 1 mg ham ilaca denktir.
- Tentürdeki aescin içeriği %1-2 arasındadır; aescin için günlük olarak kullanılacak en çok miktar 0.1 mg'dır.
- İnsan hekimliğinde tohumları basur, varis, flebit, ödem, yumuşak doku şişmesi gibi durumlarda; kabukları ateş düşürücü olarak kullanılır. İnsanlarda 100 µg aescine eşit miktarda veya tohum özütü günde 2 kez 300 mg miktarda kullanılır.

Ayiüzümü (*Arctostaphylos uva-ursi* (L.) Spreng.)

Diğer isimler:

İtüzüümü

Aile:

Fundagiller (*Ericaceae*)

Dağılım:

Avrupa, Asya ve Amerika ülkelerinde rastlanır.

Kullanılan kısım

Meyveler (*Fructus uva ursi*)

Yapraklar (*Folia uvae ursi*)

Özüt

Etki

- Büzüştürücü
- İdrar söktürücü
- İdrar yolları antiseptiği
- Kan şekerini düşürücü

- Son iki etkisi hidrokuinon türevlerinden (özellikle arbutin) ileri gelir.
- Arbutin sindirim kanalından emilir; böbreklerde hidrokuinona çevrilir; hidrokuinon böbreklerden atılırken de antiseptik etki oluşturur.
- Bu çevrilme alkali idrara gerek duyar; idrarı asitleştiren maddeler (meyve öz suları gibi) etkisini zayıflatır.
- Bitki özütü geniş spektrumlu antimikrobial etki oluşturur.
- *E.coli*, *Pr.vulgaris*, *Enterobacter*, *Strep.faecalis*, *Staph.aureus*, *S.typhi*, *C.albicans* üzerinde etkilidir.
- Arbutin kan şekerini düşürür; ayüzümü özütü şeker hastalarında yardımcı madde olarak kullanılır.
- Arbutin melanin sentezini önemli ölçüde önler; etkisi tirosinaz etkinliğini önlemesiyle ilgilidir.

Kullanılma/Doz

- İdrar yolları antiseptiği
- Şeker hastalığı
- Yangılı haller
- AŐırı pigment Őekillenmesiyle ilgili durumlarda da kullanılır.

- Kűçük hayvanlar
  - Kuru bitki: 50-400 mg/kg (2-3'e bűlűnerek)
  - Tentűr (%45 etilalkolde 1:2-1:3): 0.1-0.2 ml/kg (2-3'e bűlűnerek)
  - İnfűzyon (5-30 g/bardak su): 1/1-1/4 bardak/10 kg
  - AkıŐkan űzűt (1:1)
- Kűpek: 2-8 ml
- At: 15-60 ml
- Sığır: 60-120 ml
- İnsanlarda bitkinin gűnlűk dozu 5-10 g'dır; bu genellikle 400-840 mg arbutine denktir.
- İdrar yolları rahatsızlıklarında 15-30 g droga 1 L sıcak su ilave edilerek hazırlanan ıay Őeklinde kullanılabilir; bundan gűnde 3-4 kez iıılır.
- İnsanlarda sıvı űzűtű 1.5-4 ml, tentűrű de 2-4 ml miktarda yemek esnasında kullanılır.

İstenmeyen etki/Uyarı

- Hidrokuinon bulantı, kusma, siyanoz, çarpınma yapabilir.
- Doz aşımı halinde hidrokuinon karaciğer hasarına yol açabilir.
- Mutajenik ve **karsinojenik** etkilidir.
- Gebelerde, emzirenlerde, gençlerde (<12 yaş), karaciğer ve böbrek rahatsızlığı olanlarda kullanılmamalı veya dikkatle kullanılmalıdır.
- Ayüzümünün 1 haftadan daha uzun süreyle kullanılmaması önerilir.
- Alkalileştirici maddelerle birlikte kullanılması idrar yollarındaki etkisini artırır.

Baldıran (*Conium maculatum* L.)

Diğer isimler: Ağuotu, Yılanotu.

Aile: Maydanozgiller (*Apiaceae/Umbelliferae*).

Tanım: İki yıllık, otsu bir bitkidir.

Dağılım: Ülkemizde her yerde bulunur; genellikle gölgeli ve rutubetli yerlerde (yol ve su kenarı, hendek, duvar dipleri, bahçe, yıkık-harabe yerler gibi).

Kullanılan kısım

Meyveler (Fructus conii maculati)

Çiçekli dallar (Herba conii maculati)

Meyveler tamamen olgunlaştıktan sonra toplanır ve açık havada kurutulur. Çiçekli dalları 2 senelik bitkilerden çiçek açma mevsiminde toplanır ve etüvde kurutulur.

Anabileşenler

- Yaprak ve meyveler
- Alerjen madde (pentadesilkateşon)
- Flavon glikozid (diosmin)
- Piperidin alkaloidler (koniin, γ -konisein, γ -konhidrin, N-metilkoniin, psödokonhidrin gibi)
- Meyveler %1-1.5 alkaloid içerir.
- Bitkinin gelişmesinin erken dönemlerinde alkaloidlerin önemli bir kısmını γ -konisein oluşturur; bitki olgunlaştıkça bu madde diğer alkaloidlerin hazırlanması için ön-madde olarak kullanılır.
- Koniin, taze bitki yapraklarında 10-12 mg/g miktarda bulunur.
- Kuru bitkideki alkaloidlerin %35'ini koniin, <%20'sini γ -konisein teşkil eder.

Etki

- Koniin ve konisein kûrar benzeri etkilidir.
- Nöro-musküler kavşaklarda nAk-R uyarı geçişini yarışmalı şekilde engeller.
- Çizgili kasları gevşetir.

Kullanılma/Doz

- Boğmaca
- Nefes darlığı
- Sinir yatıştırıcı
- Siyatik
- Spazm çözücü
- Akışkan özüt
- At ve sığır: 4-8 g
- Koyun ve domuz: 0.6-1.2 ml

İstenmeyen etki/Uyarı

- Konin ve γ -konisein teratojenik etkilidir.
- Son derece zehirlidir.
- Sokrat zehiri diye de bilinir.

Biberiye (*Rosmarinus officinalis* L.)

Diğer isimler:

Kuşdili

Aile:

Ballıbabagiller (*Laminaceae/Labiatae*).

Dağılım:

Birçok yerde (İstanbul, Ege ve Akdeniz bölgeleri) bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilir.

Kullanılan kısım

Yapraklar (Folia rosmarini)

Çiçekli dallar (Herba rosmarini)

Bunlardan elde edilen yağ (Oleum rosmarini)

Yapraklar ve çiçekli dallar bütün yaz boyunca toplanır ve açık havada kurutulur.

Anabileşenler

Yaprak ve çiçekler

- Acı maddeler (diterpenler)
- Flavonoidler
- Glikozidler
- Kaffeik asit türevleri (rosmarinik asit)
- Organik asitler
- Tanen (yaprakta %8 dolayında)
- Triterpenler
- Uçucu yağ (%1-2.5)

- Uçucu yağ
- %20-40 ökaliptol
- %10-20 borneol ve linalol
- %2-5 bornilasetat başta olmak üzere ester bileşikler
- %10-20 kafur
- %15-25 α -pinen, β -pinen, kamfen, limonen, sineol

Etki

Biberiye bitkisi ve yağı

- Antimikrobia (bakteri, virüs)
- Düz kaslarda (özellikle safra kanalı, ince bağırsaklar) spazm çözücü
- Kalp kasında spazm çözücü (özellikle ökaliptol ve bornilasetat)
- Ağızdan karminatif etkidir.

- Biberiye özütü ve bileşenleri yükseltgenmeyi önler.
- Kanserin (deri, göğüs kanseri gibi) gelişmesini önler.
- Biberiye yağı deriyi irkiltir ve dolaşımı hızlandırır.

Kullanılma/Doz

- Sindirim bozuklukları
- Dolaşım bozuklukları
- Romatizmal rahatsızlıklar

- Hayvanlarda (sığır, at, koyun, keçi, domuz) uçucu yağı ile hazırlanan (3, 5 ve 7 etkin maddeyi içeren) %0.5 toz, merhem ve çözelti şeklinde haricen yangılarda ve antiseptik olarak kullanılır.
- Biberiye yaprağını %10 içeren preparatı (14 etkin madde içerir) at, sığır, koyun, keçi ve domuzlarda kızgınlığa yol açmak için kullanılır; bundan;
- At ve sığırlara ağızdan günde 2 kez 50 g miktarda 2 gün,
- Diğer hayvanlarda da günde 2 kez 10-20 g miktarlarda 3-4 gün süreyle kullanılır.
- İnsanlarda 4-6 g bitki dahilen infüzyon (%1-2) şeklinde mide ve bağırsakta uyarıcı, idrar söktürücü, yatıştırıcı, timusu uyarıcı ve safra salgısını artırıcı olarak kullanılır.
- Banyo şeklinde de (50 g/1 L su miktarda infüzyon şeklinde hazırlanır ve banyo suyuna katılır) uygulanır.

İstenmeyen etki/Uyarı

- Deride temas dermatiti yapabilir.
- Fazla miktarda biberiye yaprağı koma, çirpınmalar, kusma, mide-bağırsak yangısı, uterus kanaması, böbrek yangısı, akut zehirlenmede akciğer ödemi ve ölüme yol açabilir.
- Gebelerde kullanmaktan kaçınılmalıdır.

Borueği (*Datura stramonium* L.)

Diğer isimler:

Ŗeytanelması, Tatula.

Aile:

Patlıcangiller (*Solanaceae*).

Dağılım:

Ülkemizde yaygın şekilde (özellikle Adana ve Hatay çevresi olmak üzere, Ankara, Balıkesir gibi) rastlanır. Yol kenarlarında, yıkık, harabe yerlerde kolayca yetişir.

Kullanılan kısım

iek (*Flos stramonii*)

Tohum (*Semen stramonii*)

Yaprak (*Folium stramonii*)

Anabileşenler

- Alkaloidler (atropin, hiyosiyamin, skopolamin gibi)
- Yapısında hiyosiyamin fazla, atropin ve skopolamin az miktarda bulunur; hiyosiyamin:skopolamin oranı 2:1'dir.
- Alkaloidler en fazla çiçek açma döneminde bulunur; oranı %0.02-0.5 arasında değişir.
- Bitki tohumlarında %0.1-0.5, yapraklarda %0.2-0.45 alkaloid vardır.

Kullanılma/Doz

- Ağrı/sancı kesici
- Astım nöbetlerini önleyici
- Solunum açıcı
- Spazm çözücü (özellikle sindirim kanalı, safra yolları)
- Terlemeyi önleyici

- Tentür
  - At ve sığır: 4-8 ml
  - Koyun ve domuz: 0.6-2 ml
- Akışkan özüt
  - At ve sığır: 1.3-4 g
  - Koyun ve domuz: 0.3-0.6 g

Büyükklabada (*Rumex patientia* L.)

Diğer isimler:

Büyükkuzukulağı, Kuzukulağı.

Aile:

Kuzukulağıgiller (*Oxalidaceae*).

Tanım:

Kazık köklü, çok yıllık, otsu bitkidir.

Dağılım:

Özellikle İzmit, Uludağ, Doğu Karadeniz olmak üzere, yukarıdaki türlere Anadolu'nun her tarafında rastlanır.

Kullanılan kısım

Kurutulmuş kök (*Radix patientiae*)

Yapraklar (*Folia patientiae*)

Anabileşenler

- Antrakuinon glikozidler (%0.2-1.5)
- Bitki östrojenleri
- Nişasta
- Okzalat
- Reçine
- Şeker
- Tanen (%6-12)

Etki

- Kabız yapıcı (tanenden dolayı)
- İdrar söktürücü
- Sürgüt (antrasen bileşikler)
- Yangı önleyici
- Yükseltgenmeyi engelleyici

Kullanılma/Doz

- İştah açıcı
- Kan temizleyici
- Sindirimi kolaylaştırıcı
- Sürgüt
- Tonik
- Sürgüt olarak şurup, infüzyon (%2), toz (insanda günde 1-3 g) ve özüt halinde kullanılır.
- Haricen lapa şeklinde çıbanları olgunlaştırmak için ve ekzemada kullanılır.